

Entrevista: Enrique Diaz El director brasiler porta una versió despullada de 'La gavina' de Txékhov a l'Espai Lliure

“El teatre ens manté vius, ens fa sensibles”

Diaz diu que no pretenen modernitzar 'La gavina' sinó fer-la conversar amb el temps d'ara ■ MARIA ÀNGELS TORRES

Andreu Gomila
BARCELONA

Després de portar un *Hamlet* a Santa Susanna fa dos anys, el brasiler Enrique Diaz torna a Catalunya per mostrar-nos la seva especial desconstrucció de *La gavina*, de Txékhov. S'estrena avui en portuguès a l'Espai Lliure i ens permetrà veure una revisió del clàssic interpretat per una ment lúcida de la Sud-amèrica creativa

Aquí Txékhov és vist com el cronista del seu temps, del tombant del segle XIX al XX, i com l'autor dels sentiments, de les passions amagades. Com el veuen vostès al Brasil?

La visió majoritària és la mateixa. És una imatge construïda a partir de la interpretació de Stanislavski. No estic en desacord amb això, però crec que és una mica reductora. Crec que qualsevol obra seva permet lectures diferents. Volem treballar-lo més enllà dels clisés.

Què significa per a vostè?

Té una capacitat molt gran de mirar l'ésser humà. Però això no vol dir que s'apiadi d'ell, que el tracti amb malenconia. La capacitat que té de mirar es veu en el començament de Txékhov, quan escrivia relats breus, molt anecdòtics, on els éssers humans estaven molt ben descrits. Mostra l'aspecte més salvatge de l'home, les manies, les enveges. Els seus homes són salvatges, passionals.

La gavina, de fet, és com una telenovel·la brasilera.

Sí. I la interpretació clàssica de Txékhov intenta eliminar aquest aspecte de la seva obra. Usa molt el vodevil, el fulletó, els elements de la co-

mèdia, tot i que aquesta paraula és molt complexa. No té a veure amb el riure, sinó amb el patetisme de la vida, dels errors, de les relacions que no són clares, dels amors. *La gavina* té alguna cosa de comèdia d'errors. Els personatges no aconsegueixen trobar-se, parlar. Obre la porta a una certa confusió dels sentiments, que em sembla molt més interessant que tractar la peça com un drama. En el nostre cas, fem entrar una nova sèrie d'elements: l'art contemporani, la mateixa relectura del text, la relació entre el nostre temps i una cosa que va ser escrita fa un segle. No pretenem modernitzar la peça, sinó fer-la conversar amb el segle XX i el XXI. L'acció es desenvolupa al segle XIX i al XX i XXI: tenim, per exemple, una escena feta de la manera clàssica, i una altra desenvolupada de manera semiòtica, *treplevi-ana*, que vol trencar la lògica.

El jove Tréplev, l'aspirant a escriptor, avantgardista abans de l'avantguarda, diu en un moment que el teatre d'avui és pur convencionalisme. Es refereix a finals del segle XIX. És així ara?

Avui dia hi ha teatres molt diferents, almenys al Brasil. Per una banda, hi ha el teatre *mainstream*, que segueix algunes convencions bàsiques, com el divertiment del públic, el drama psicològic...

Però no creu que avui el teatre d'avantguarda també és pur convencionalisme?

Hi ha més convencions. L'art contemporani busca renovar les articulacions d'aquestes convencions. Per això la nostra peça inclou la relació amb el temps passat. Als festivals internacionals es veuen coses bones,

i dolentes, i coses que intenten comunicar-se d'una altra manera amb el públic, però sense caure en les convencions del teatre contemporani.

Tréplev també diu que “hem d'encarar la vida no com és, ni com ha de ser, sinó com apareix en els nostres somnis”. L'han encarada així, l'obra?

El nostre grup, d'alguna manera, està entre Tréplev i Trigorin, l'autor famós i reconegut de l'obra. No som tan joves com Tréplev, no lluïem a mort contra el que està establert. I tampoc no estem establerts ni som famosíssims. Articulem les dues maneres. I la idea del somni de Txékhov és la pròpia de l'art. Però la nostra proposta ni va cap als somnis ni cap a la realitat. És una mescla. Considerem la nostra vida com un material adient per fer art. Nosaltres utilitzem objectes que són elements de la realitat, extrets d'una fira, i alhora tenen un alt grau de simbolisme.

Què significa la gavina per a vostès?

A la peça de Txékhov sembla que és un element de la realitat, un ocell que té una imatge poètica lligada a aquesta, que representa la llibertat, la natura, que és morta per l'artista. La imatge, aleshores, es desplaça cap al terreny de l'art, a la creació: Tréplev la mata i fixa l'art... Jo no desitjava fixar aquesta imatge, que en l'art alguna cosa es mata i es fixa necessàriament. Perquè crec que l'art sempre ofereix coses noves. Prefereixo l'opció de crear nous mons sense la necessitat de matar res. Per això hem anat canviant l'obra des que la vam estrenar. La versió que ve aquí és la tercera. No inventem cada nit, però busquem que el nostre treball teatral ens mantingui vius, que ens torni sensibles. ■

El suec

Andreu Gomila

La música de 'Romeu i Julieta'

No sé si es tracta d'una sensació fugissera, però els suecs tenim la impressió que l'Orquestra Simfònica del Vallès (OSV) és la formació clàssica d'aquest país que més toca, i que fa coses més variades. Fa unes setmanes la vàiem al Palau de la Música amb Maria del Mar Bonet i diumenge passat va donar cos a un muntatge excel·lent de la companyia Per Poc al Teatre Grec. Van interpretar música de Serguei Prokófiev, composta originalment per a un ballet de *Romeu i Julieta*, esdevingut aquí ball de titelles. De vegades és difícil la combinació entre el teatre i la música. Però en aquest cas estem parlant d'una obra de Shakespeare, fins i tot popular, construïda amb marionetes de tela i adreçada bàsicament al públic infantil.

Segurament, per sort o per desgràcia, el millor d'aquest Grec estan sent els espectacles infantils i les coses que provenen de propostes dels mateixos teatres, a banda dels muntatges estrangers. El director del festival, Ricardo Szwarczer, deia que volen formar nous públics. Fer-ho amb Shakespeare i Prokófiev és un gran encert. Els aplaudiments enfevorits dels nens i de tot un mestre (el més gran) del teatre català com Ricard Salvat potser són la prova de com d'atinada era aquesta combinació.

Al Grec diuen que volen formar nous públics: fer-ho amb Shakespeare i Prokófiev és un gran encert

El muntatge ens va oferir una brillant actuació com a narradora de Mònica Glaenzel, que últimament ha canviat el seu rol còmic pel dramàtic. Ho va demostrar a la Sala Beckett fa uns mesos amb *L'ham*, tot i que aquí aprofita el doble vessant per mantenir l'atenció del públic. Els titellaires es movien amb solidesa pel difícil escenari en forma de mitja lluna del Teatre Grec, amb una imponent OSV que anava marcant la tragèdia. La peça, tot i que reduïda, manté el to cru de l'original, cosa que demostra que no cal adaptar res per al públic jove. Els nens no són idiotes.

Crítica*
teatre

Francesc Massip

Per fi!

L'any passat ens queixàvem que un dramaturg de la talla i trajectòria de Toni Cabré tingués tan poca presència en el teatre professional. Avui hem de celebrar que el Versus l'hagi acollit en el marc d'aquesta Torna del Grec amb més caliu que el mateix festival. I ho ha fet amb una estrena important, la de *Viatge a Califòrnia*. És un text que despulla un home de negocis que ha vorejat tota mena d'il·legalitats per enriquir-se i que ara prova de guillar en sentir-se descobert. Els fantasmes del passat li claven mossegada en un estira i arronsca que frega el malson. Defensa el personatge, amb convicció, un intens Alex Casanovas que acaba entre la perplexitat i la fantasia un diàleg amb la filla morta, men-

El Versus deixa veure Toni Cabré, un dels millors dramaturgs d'ara

tre que encaixa, seductor, el fred retrobament amb l'ex-esposa. Incorpora la nena fantasmàtica una esplèndida Aida de la Cruz, desimbolta i eficaç en un rol tan difícil com encarnar un *revenant*. L'actriu, sense noses, des de la seva naturalesa equívoca, desemmascara el pare com un fugitiu i el repta a revisar les seves actituds. I com que "tot flueix millor en mort que en vida", la relació que ara es verbalitza descobreix tant les mancances com els afectes en una tendra complicitat *post mortem*.

Lali Barenys, amb captivadora fermesa, encarna la dona que omple de retrets l'exmarit i l'engresca. La posada en escena es posa al servei del diàleg. Uns diàlegs que flueixen de forma inexcusable, que s'imposen amb el ritme precís i l'oportunitat del joc dramàtic. Uns diàlegs que destil·len humor que s'encrypta en l'amargor de la història, més aviat tràgica, bé que amb un final cínica que s'erigeix en emblema de l'encimbellament de la corrupció al qual assistim en la nostra societat. Cal felicitar-se per l'ocasió de fer una mica més visible un dels nostres millors autors dramàtics.

* **Viatge a Califòrnia**, DE TONI CABRÉ. VERSUS TEATRE, FINS AL 22 DE JULIOL.